

عنوان مقاله:

بررسی یک تناقض ایدئولوژیک، در یک نگاره مشهور

محل انتشار:

همایش ملی جلوه های هنر ایرانی اسلامی در فرهنگ، علوم و اسناد (سال: 1397)

تعداد صفحات اصل مقاله: 10

نویسنده:

سیدمانی عمادی پیرامکوهی - مدرس دانشکده هنر و معماری دانشگاه گیلان، دکترای پژوهش هنر

خلاصه مقاله:

از میان موضوعات تصویر شده در نگارگری ایرانی، موضوعی جالب توجه و زیبا وجود دارد با عنوان سلطان سنجر و پیرزن، که بارها و بارها توسط نقاشان مختلف در سرزمینهای دوره پسامغول ایران، هند گورکانی و ترکیه عثمانی مصورسازی شده است. به موازات آنها، نگاره های پرتکرار دیگری نیز با همین مضمون ولیکن عناوینی متفاوت چون ملکشاه و پیرزن یا بیوه زن دیده می شود که ساخت بصری همگی آنها تقریباً مشابه هم است. اینکه آنها به دفعات و آن هم با یک ساختار نسبتاً ثابت بصری نقاشی شده اند، میتواند بازتابی از یک ایدئولوژی مشخص سیاسی باشد: ایدئولوژی طبقات حاکمه ای که از طریق تصویر و نقاشی، درصد تبیین و تثبیت سازوبرگهای اقتصادی اجتماعی مطلوب خود در جامعه بوده اند. در واقع حامیان این نوع نقاشیها با کمک گروه هایی از نخبگان جامعه، از طریق بازتولیدهای مکرر چنین مضامینی در نقاشی ها، و همچنین آثار ادبی و فلسفی، پذیرش شکل خاصی از سلسله مراتب اجتماعی و همسو با منافع اقتصادی طبقات حاکمه را، به امری طبیعی و بدیهی تبدیل می نموده اند، به گونه ای که احتمالاً تصور امکان وجود اشکال دیگری از سلسله مراتب، برای مردم آن روزگار مبدل به امری دشوار و یاحتی محال می شده است. اما این ایدئولوژی برساخته قدرت، که به واسطه ماهیت اش، همچون هر ایدئولوژی دیگری مملو از تناقض های درونی بوده، ناآگاهانه و حتی شاید بدون قصد نقاش، تضادی را در نگاره به نمایش گذاشته است که دقت در آن، می تواند برای یک محقق امروزی که قرنهای آن دوران حاکمیت نظامهای فئودالی فاصله دارد جالب توجه باشد. در این مقاله سعی شده است تا با ارائه رویکردی انتقادی به یک نگاره تیموری با موضوع سلطان سنجر و پیرزن، این تناقض ایدئولوژیک به نمایش گذاشته شود. روش پژوهش، تحلیلی توصیفی است و شیوه گردآوری اطلاعات، بر اساس بررسی های کتابخانه ای انجام گرفته است. این روش، که با نگاه برخی از اندیشمندان و فلاسفه انتقادی همچون لویی آلتوسر و پییر ماشری هماهنگی دارد، به بسیاری از آثار هنرهای تجسمی در دوره های دیگر ایران و جهان نیز قابل تعمیم می باشد.

کلمات کلیدی:

ایدئولوژی، نگارگری ایرانی، رویکرد انتقادی، لویی آلتوسر، پییر ماشری.

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1042616>

